

Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży w okresie pandemii i nauczania zdalnego

Tomasz Bilicki

PUNKT INTERWENCJI KRYZYSOWEJ DLA MŁODZIEŻY

Program spotkania

- 1. Problemy psychiczne dzieci i młodzieży (depresja, niska samoocena, samouszkodzenia, myśli i plany samobójcze) - perspektywa terapeuty.
- 2. Wpływ pandemii i nauczania zdalnego na zdrowie psychiczne uczniów, ale także rodziców i nauczycieli - najnowsze badania.
- 3. Zdrowie psychiczne, zapobieganie kryzysom, trudne sytuacje - co może szkoła?
- 4. Wsparcie rówieśnicze - program trzech godzin wychowawczych dla młodzieży (z dostosowaniem do lekcji online)

Czym jest depresja?

- Zaburzeniem afektu (nastroju, ekspresji emocji)
- Chorobą, czasami trudnowyleczalną, śmiertelną i występującą w formie endo i egzogennej
- Źródłem gigantycznego cierpienia
- Sytuacją obarczoną wieloma stereotypami

OSOBA CHORA NIE PONOSI WINY ZA CHOROBE

Z czym można pomylić depresję?

- „Hypem” na depresję
- CHADem (dwubiegunowość)
- PTSD (stres pourazowy)
- Kryzysem rozwojowym
- Kryzysem (jako reakcją na wydarzenie)
- Tymczasowym smutkiem
- Niską samoocena

(może być objawem depresji, ale nie musi)

ICD-10 Kryteria diagnostyczne (1)

OBJAWY OSIOWE:

- **Obniżenie nastroju**
- **Anhedonia (brak odczuwania przyjemności, radości)**
- **Zmniejszenie energii (męczliwość, mała aktywność)**

DEPRESJĘ DIAGNOZUJE PSYCHIATRA
(POMOC - PSYCHOLOG KLINICZNY)

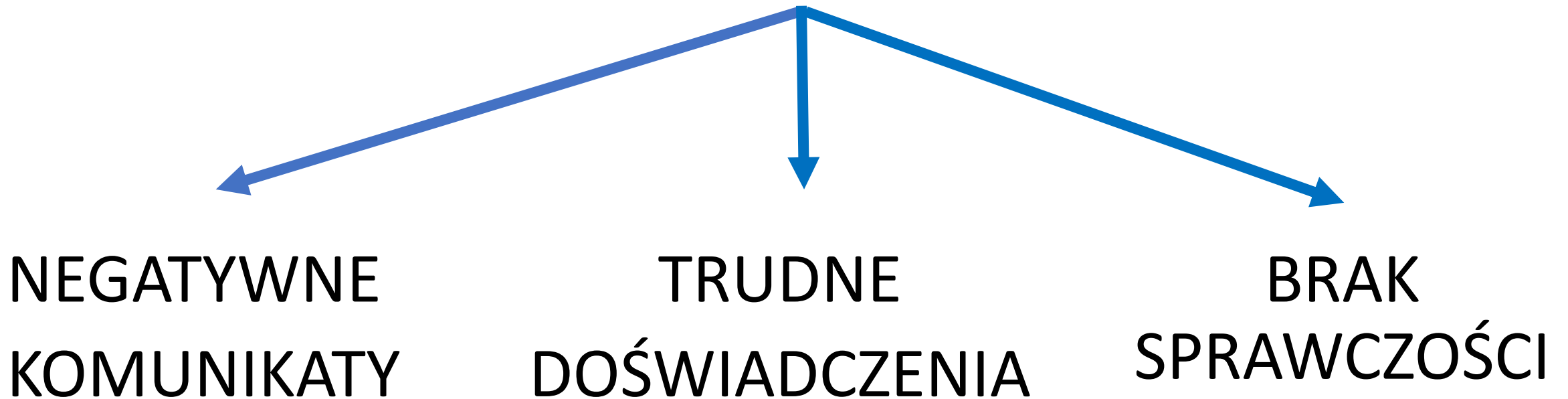
ICD-10 Kryteria diagnostyczne (2)

- Osłabienie koncentracji
- Brak wiary w siebie
- Poczucie winy
- Pesymizm
- Myśli i czyny samobójcze (i samouszkodzenia)
- Zaburzenia snu
- Spadek apetytu

Niska
samoocena

Niska samoocena

**W SZKOLE TE ZJAWISKA
NA SZCZĘŚCIE NIE WYSTĘPUJĄ? 😊**

Niska samoocena- diagnoza

- **Wymień swoje pozytywne cechy**
- **Czy czujesz się bezużyteczny?**
- **Lubisz siebie?**
- **Uważasz, że wielu ludzi robi większość rzeczy lepiej od ciebie?**
- **Wiedzie Ci się?**
- **Chciałbyś mieć więcej szacunku do siebie?**

Samouszkodzenia
Myśli, plany “S”

PRAWDZIWE

**BYWA NIE DO
ZNIESIENIA**

„RYJE BANIEŹ”

CIERPIENIE

BOLI TAK

„WAGA

CZASAMI

SAMO JAK

PROBLEMU” NIE

BRAK JUŻ

DOROSŁYCH

MA ZNACZENIA

NADZIEI

Przeciwdziałanie myślom/planom „S”

- depresja może być chorobą śmiertelną
- 80% osób dokonujących zamachów „s” daje sygnały do otoczenia
- sygnały mogą być zakamuflowane (np. pożegnania, żarty o cierpieniu lub śmierci, ignorowanie przyszłości)
- w przypadku planów „s” konieczna jest natychmiastowa konsultacja psychiatryczna.

Pytanie o
samobójstwo
nie wywołuje
samobójstwa

Czy myślałeś sobie coś zrobić?

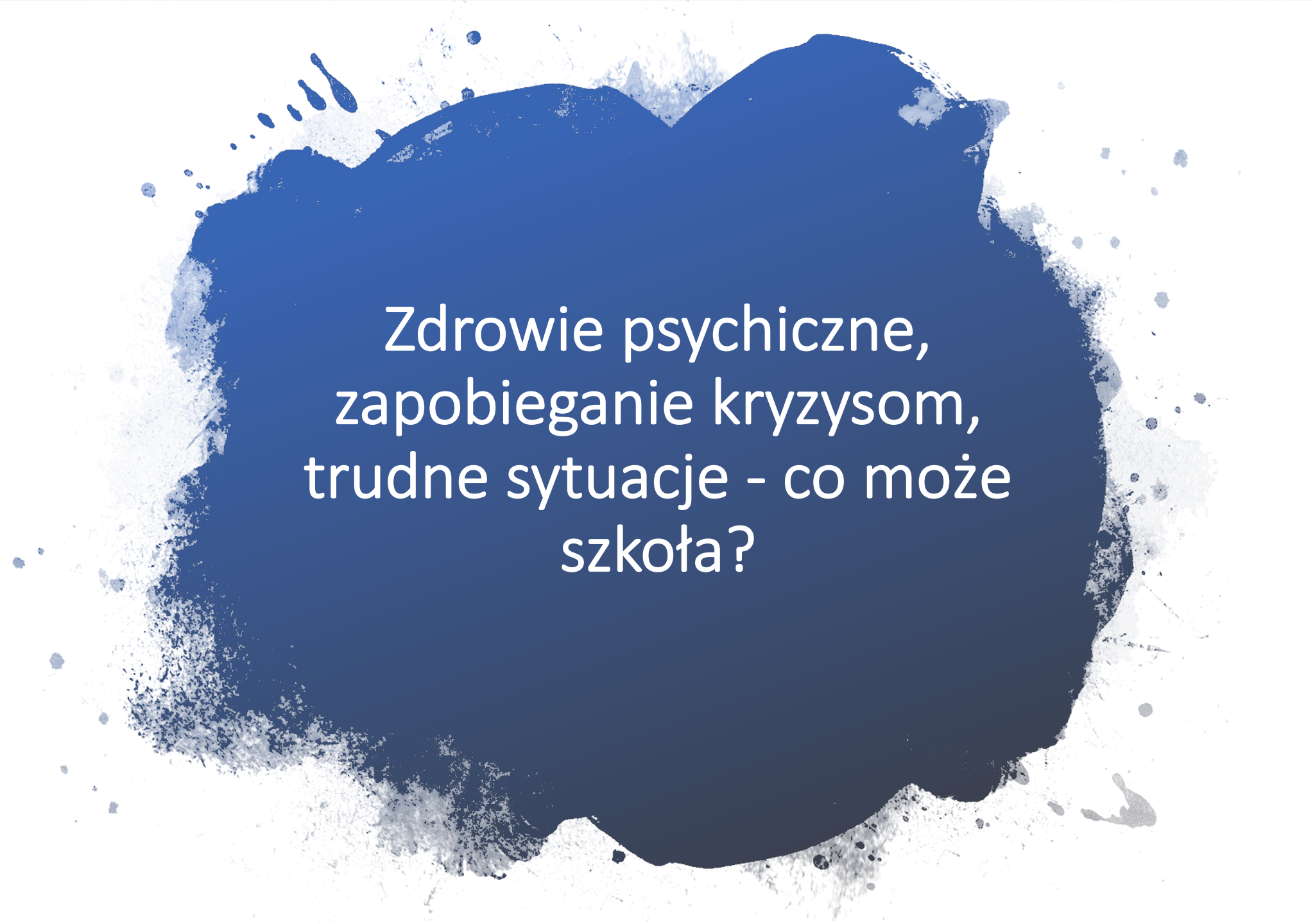
*Czy myślałeś sobie zrobić coś
więcej?*

*Kiedy pierwszy raz, a kiedy
ostatni, miałeś taką myśl?*

Czy myślałeś, jak to zrobić?

Jesteś przygotowany?

Dla kogo chcesz to zrobić?

Zdrowie psychiczne,
zapobieganie kryzysom,
trudne sytuacje - co może
szkoła?

Interwencja kryzysowa

- NIE JEST:

- ~~– zarządzaniem kryzysowym~~

- ~~– procedurą postępowania~~

- ~~– terapią~~

- JEST:

PIERWSZA POMOC PSYCHOLOGICZNA W SYTUACJI KRYZYSU. W TYM SENSIE NAUCZYCIEL BYWA INTERWENTEM KRYZYSOWYM.

Kryzys

- NIE JEST:

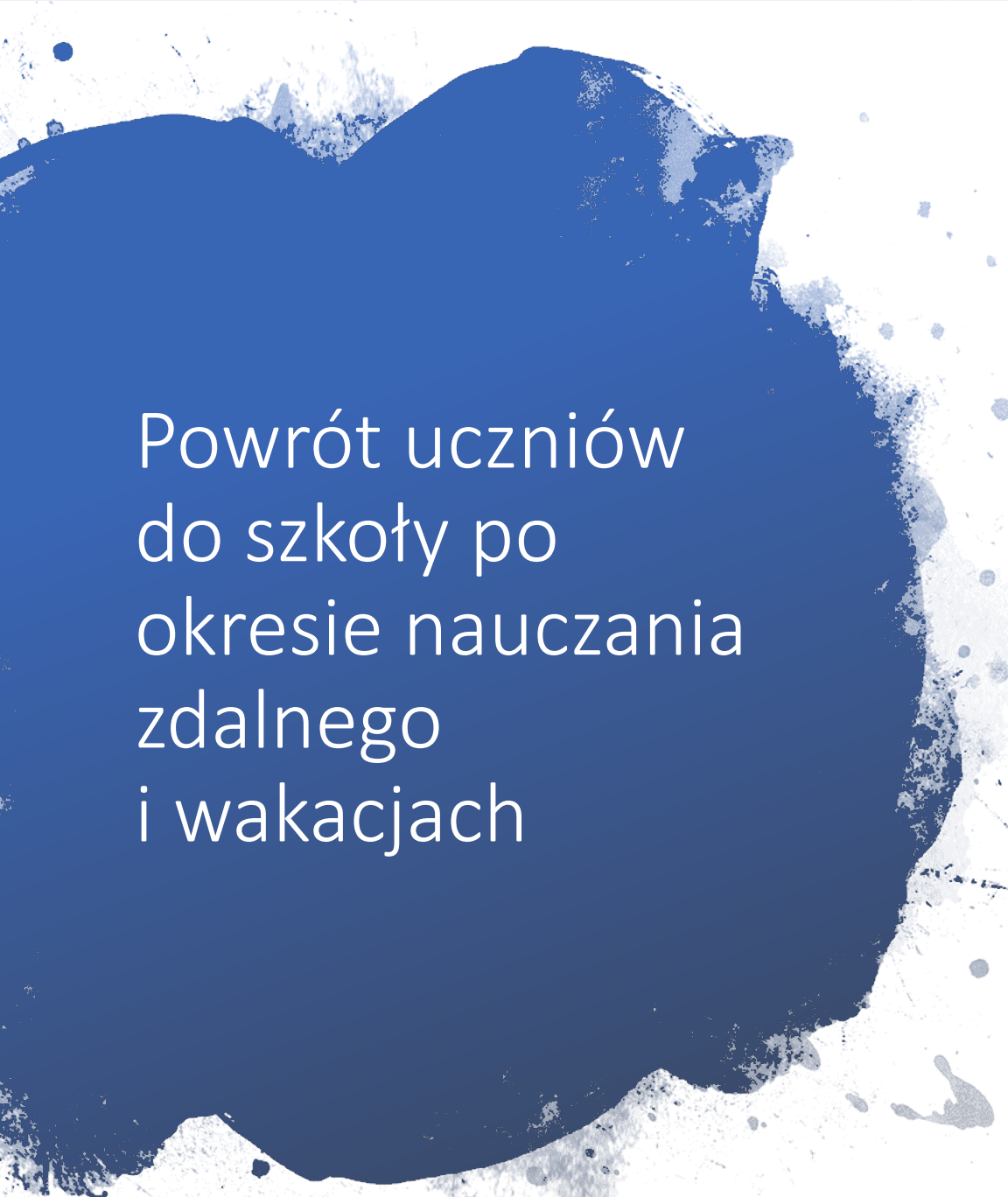
- ~~wydarzeniem~~

- JEST:

**REAKCJĄ NA WYDARZENIE NIOSĄCE ZE SOBĄ
TRAUMATYCZNY CHARAKTER.**

NIE DZIWI SIĘ, ŻE KTOŚ JEST W KRYZYSIE. AKCEPTUJ.

Powrót uczniów do szkoły po okresie nauczania zdalnego i wakacjach

- zaostrzenia objawów zaburzeń psychicznych
- zmiana struktury społecznej w grupie
- różnorodność postaw wobec pandemii
- skutki uboczne nauczania zdalnego (np. ktoś zobaczył biedę w domu koleżanki)
- niebezpieczeństwo bullingu wynikające z ww. przyczyn.

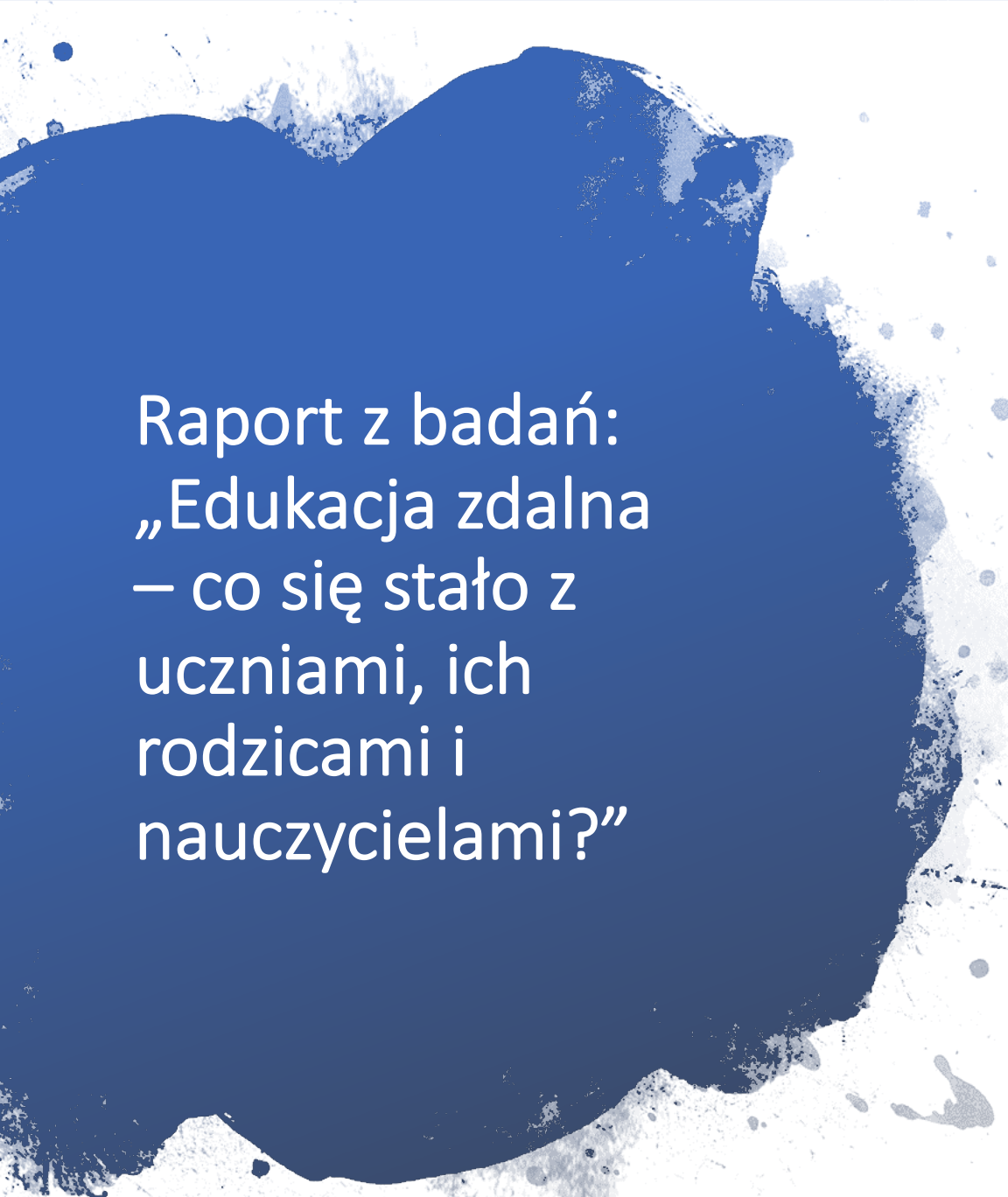
Sytuacja
psychiczna osób
w okresie pandemii
(w tym nauczania
zdalnego)

POPRAWA KOMFORTU:

- osoby silnie introwertyczne
- osoby z tendencjami do „fobii społecznych”

ZAOSTRZENIE OBJAWÓW:

- osoby z lękami dotyczącymi zdrowia, życia, przyszłości
- osoby z silnie niską samoocena
- osoby z depresją
- osoby niesamodzielne w nauce
- osoby nieznoszące presji

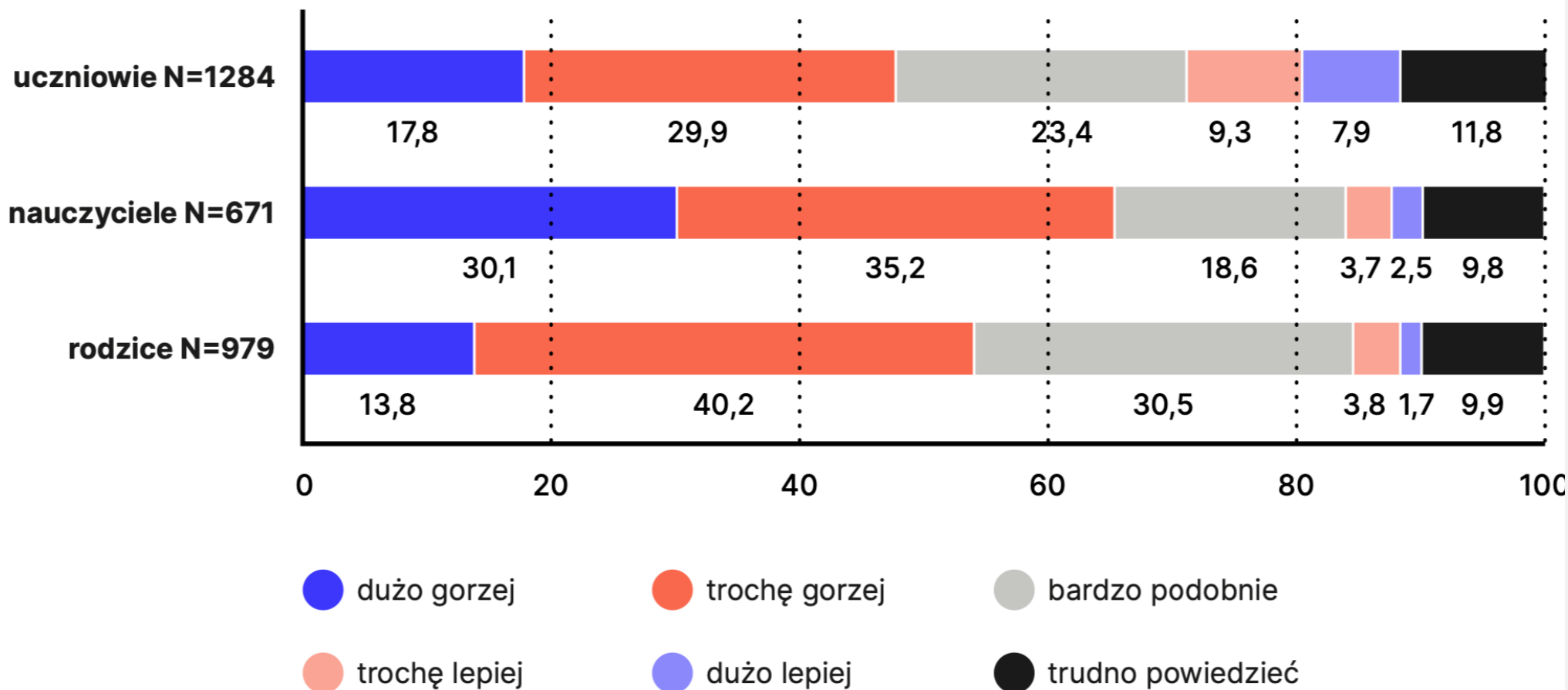
Raport z badań:
„Edukacja zdalna
– co się stało z
uczniami, ich
rodzicami i
nauczycielami?”

W badaniu udział wzięli:

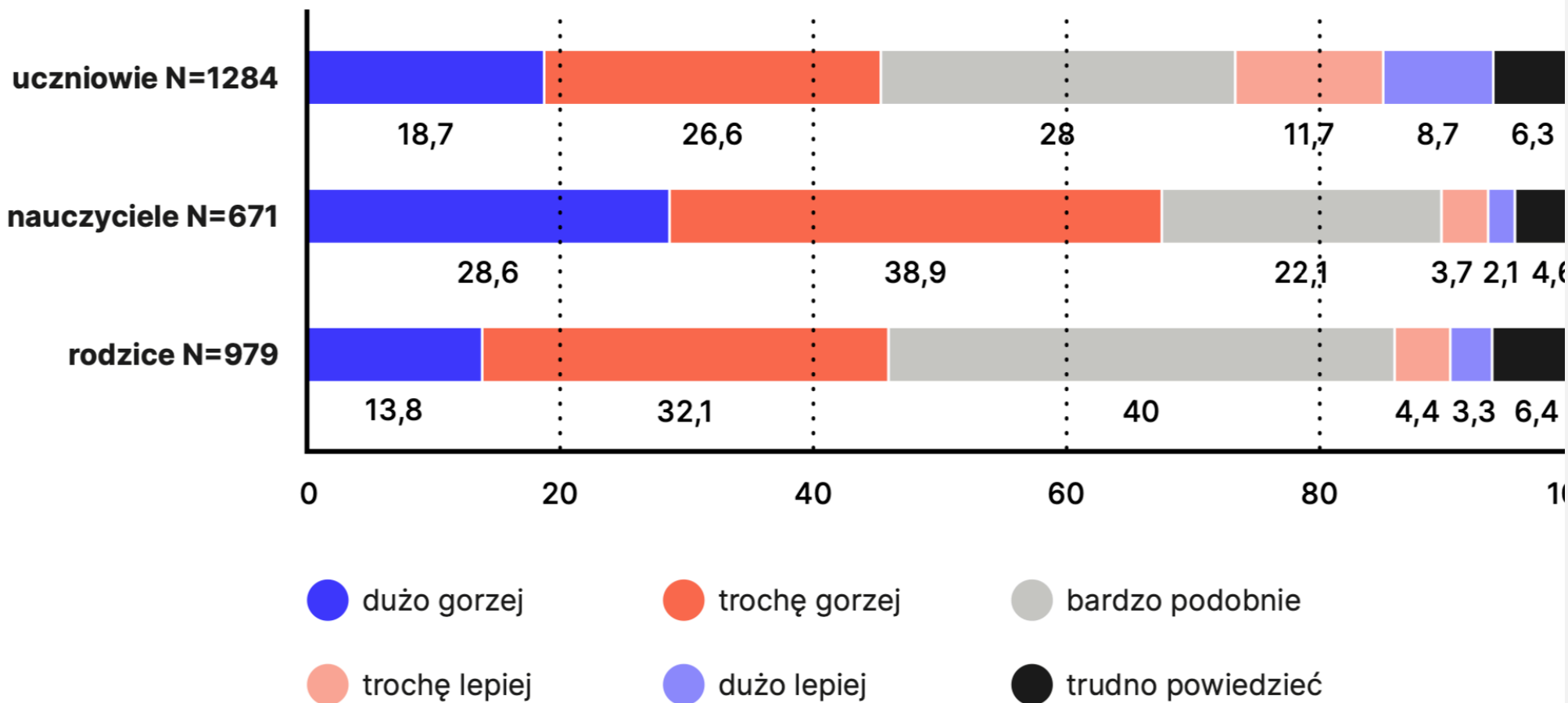
- uczniowie klas 6-8 szkoły podstawowej oraz wszystkich klas szkół ponadpodstawowych (liceów, techników, liceów zawodowych) z wyjątkiem maturalnych;
- rodzice/opiekunowie ww. uczniów;
- nauczyciele wszystkich przedmiotów w badanych grupach uczniów (klas 6-8 szkoły podstawowej oraz wszystkich, oprócz maturalnych, klas szkół ponadpodstawowych).

zdalненаuczanie.org

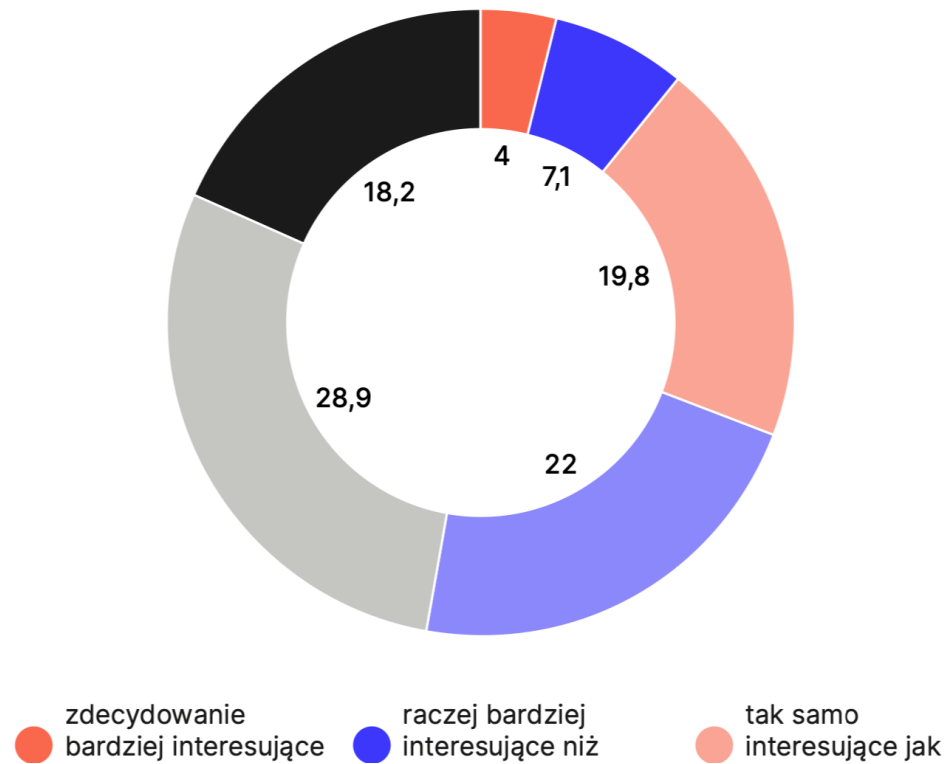
WYKRES NR 1. Proszę ocenić, jak Pan/Pani czuje się **OBECNIE** psychicznie w porównaniu z czasem przed epidemią? (%)

WYKRES NR 2. Proszę ocenić, jak Pan/Pani czuje się **OBECNIE** fizycznie w porównaniu z czasem przed epidemią? (%)

WYKRES NR 7. Pomyśl o lekcjach swoich nauczycieli w szkole. Jak oceniasz ogólnie lekcje po zamknięciu szkół z powodu pandemii? - Odpowiedzi uczniów N= 1284

Co możemy w szkole?

- **Obserwować siebie, uczniów i ich rodziców**
- **Objąć pomocą psychologiczno-pedagogiczną**
- **Wspierać (jak coś obiecasz – wykonaj)**
- **Brać pod uwagę, że zachowanie ucznia może wynikać z choroby**
- **Rozumieć problemy psychiczne**
- **Rozmawiać na trzech poziomach: fakty, myśli, uczucia**
- **Delikatnie psychoedukować**
- **Zaproponować wsparcie specjalistów**

Praktyczne odpowiedzi

- **UWAŻAJ: depresja jest chorobą, ale może przynieść choremu szereg „korzyści”. SZYJ NA MIARĘ, ALE STAWIAJ ADEKWATNE WYMAGANIA**
- **Interesuj się zdrowiem swoich uczniów**
- **Pamiętaj, że relacje online są rzeczywiste a nie wirtualne**
- **Separuj osobę od choroby**
- **Daj czas i doceniaj małe zmiany**
- **Rozpoznawaj swoje uczucia i emocje**
- **Weź pod uwagę, że okres pandemii sprzyja nasileniu objawów niektórych zaburzeń**

Powtórka- nie mów nigdy:

- będzie dobrze,
- inni mają gorzej,
- nie bądź mięczak,
- weź się w garść,
- rozchodź to, rusz się,
- to twoja wina,
- nigdy nie wyzdrowiejesz jak nic nie zrobisz.

**LUDZIE NIE STAJĄ
SIĘ DOBRZY
I ZDROWI OD
MÓWIENIA O NICH
ZŁYCH RZECZY.**